

POLNOLETNOST

Minilo je 18 let od tistega avgusta leta 2006, ko je izšel prvi članek Zvončka Norčka: <http://www.vace.si/1obcan.htm>. Zdaj sem torej že odrasel **Zvonec Norec**. Ker je v Občanu bilo takrat (2006) premalo člankov z Vač, sem se odločil, da bom to napako popravil. Do zdaj je izšlo 215 člankov.

V njih sem pisal o ljudeh, ki so na nek način povezani z Vačami. Ali so bili tukaj doma ali pa so za Vače kaj pomembnega naredili.

- Najpomembnejši je prav gotovo vodilni humanistični filozof v renesansi Matija Hvale Kranjski z Vač ali po latinsko: Matthias Qualle ex Watsch Carniolanus.

- Neverjetno odkritje – prvi kranjski romanopisec z Lebeka – graščak - Franc baron Wützenstein.

- Škof Matevž Ravnikar – reformator slovenskega jezika – Trubarjev naslednik, ki je odpravil vse nemške besede iz takratne slovenščine, ... Njemu je bil posvečen dvodnevni mednarodni znanstveni simpozij.

- Odkrili smo fotografijo njegovega sorodnika Jerneja Ravnikarja, ki je napisal knjigo o svojem sorodniku škofu Matevžu Ravnikarju, itd..

Na koncu tega članka je zbranih več kot 100 za Vače pomembnih ljudi, da se boste čudili; pa tako majhen kraj smo, kajne!? A število prebivalcev hitro narašča.

Pisal sem o vseh znamenitostih: posvetil sem se Božjemu grobu in odkril veliko novosti.

Pisal sem o dogodkih na GEOSS-u: o Jožetu Lajevcu in Dnevu zastave, o Slovenskem kulturnem prazniku in knjigah govorov, ki sta jih zbrala Peter Svetik in Anka Kolenc z odsevom kulturnih stanj vsakokratnega časa, o Dnevu GEOSS, o državnosti in o Prazniku dediščine, ki jo utemeljuje; o dr. Vojki Cestnik in sijajnih idejah predstavitev arheološke dediščine Vač, ki jih naša občina ni podprla, o Pohodih velikega kneza z Vač, o velikih gledališko pohodnih doživetjih, ki jih je v knjižni obliki predstavil dr. Vojteh Cestnik, o Eduardu Vedernjaku in Anki Kolenc, ki sta mednarodno soustvarjala predstavitev in doživetje Vranovega leta, o Anki Kolenc, avtorici vsakoletnih obeležitev spomina na enega

največjih slovenskih glasbenikov, rojenega na Vačah, Antona Lajovca, o dr. Vojki Cestnik, ki je kronikam Petra Svetika dodala še odličen tretji del, popis ustvarjanja strokovne in vsebinske mnogoplastnosti GEOSS-a, po Francetu Prešernu posvečene sprejemanju raznolikosti, svetovnemu miru in ljubezni, vsemu, kar je do leta 2022 zbrano pod naslovom Kronika središča srca Slovenije (Knjigo dobite v knjižnici).

Večkrat sem pozornost namenil prazgodovini, saj je najpomembnejša arheološka najdba prav Situla z Vač. Izšel je celo roman na to temo. Naša arheologinja, dr. Vojka Cestnik, je avtorica nagrajene arheološke poti in zbirke s knjižno strokovno podlago.

Pisal sem o Narodni osvobodilni borbi (NOB) in Kamniško-Zasavskem odredu, o športu in športnikih, o slikarjih z Vač, o piscih in pisateljih. Pisal sem o vsem, kar z Vač in GEOSS-a simbolično odseva in skuša oživljati odličnost v koreninah slovenstva, pa tudi o veliki škodi ob ukinitvi trga Vače (in vseh trgov), ob čemer se je zgodil izbris srčne identitete Vač, ki je bila v 500-letnem celičnem spominu tržanov Vač; o izbrisu, ki se odseva v odsotnosti srčne vključenosti v utrip in življenjske okoliščine sodobnih Vač.

To je zakladnica podatkov in zgodb, ki omogoča vsakomur, da lahko raziskuje katero koli poglavje v zvezi z Vačami. Verjemite, da mi zanimivosti in tematike v tem življenju ne more zmanjkati.

Zahvaljujem se vam za odziv. Ko se pojavim na kakšni prireditvi, ki se zaključi z druženjem ob pijači in jedači je že praviloma tako, da srečam sogovornike, s katerimi razpravljamo ravno o Vačah in člankih. Vsaj štirje na mesec mi pošljejo elektronsko pošto, posebno veliko pa je bilo pošte, kadar v Občanu ni bilo mojega članka. Zdaj vsi to vedo in gredo na spletno stran mojih člankov in tam še pred izidom vse preberejo. Tako nastajajo nova znanstva in prijateljstva, iz katerih se navadno zelo veliko naučim.

Želim nam obilo zabave ob naši kolumni! Res nas imam rad, če ne, ne bi pisal teh stvari. Zelo bi bil nesrečen, če vas ne bi bilo ali če ne bi bilo odziva! Rad nas imam! In ker norčki kljub polnoletnosti nikoli ne odrastemo, sem za nas še naprej - Zvonček Norček!

Obe sliki (deset panojev 1m x 1,5m) predstavljata znamenitosti, o katerih sem pisal v svojih člankih. Pritrjeni so na late kozolca, ki stoji ob hiši št. 12, kjer ima svoj sedež Družinsko gledališče Kolenc , Pošta Vače in Turistično informativni center.

SEZNAM V KOLUMNII IMENOVANIH OSEB (Seznam se stalno spreminja in dopolnjuje)

BABNIK KLAVDIJA – Plesalka - akrobatski rock'n'roll (in Franci Pevc) zmagovalca pokalnih tekmovanj – 2009, ...

BALENT SREČKO – prevajalec , prevajal je: Ernesta Hemigwaya, Agatho Christie, Huberta Selbya,....

BAUMKIRCHER JANKO – kipar – soustvarjalec Aleje ustvarjalnosti

BEBER JOŽE – ČRNI – zelo uspešen ponarejevalec denarja iz Boltije okoli 1875

BENEDIK VALENTIN – župnik kronist – pisec knjig o župniji Vače in o prebivalcih Vač

BOJC ETBIN – slavist, pisec najboljše knjige te vrste – Pregovori in reki na Slovenskem

BOJC VALERIJA – AKVINA – nuna – med vojno rešila življenje ameriškega pilota

BOMBAČ VEKOSLAV – kipar – avtor spomenika posvečenega situli z Vač

BOŽIČ MARJAN – arhitekt, ki je projektiral obeležje – GEOSS

BREGAR - HOSTNIK MARIJA – iz Bitič – učiteljica likovne vzgoje in slikarka

BRILEJ MARTIN – pisec knjig: Spomini na Litijo in Litijski obrazi, kjer je objavil stare razglednice z Vač in opisuje znamenite Vačane.

BUSER STANKO – dr. geologije – Slovenska geološka transversala in zbirka kamnin v Domu GEOSS, skupaj s svojim študentom Blažem Zarnikom odkril fosilno morsko obalo

CELESTIN FRAN – Vačan - prvi profesor slovenščine in slovanskih jezikov na hrvaški univerzi

CESTNIK DR. VOJKA – arheologinja – avtorica arheološke zbirke in arheološke poti

CESTNIK DR. VOJTEH – dramatik - avtor železnodobnih dramskih tekstov

CHURCHES RALPH – pisec potopisa o Vranovem letu (A Hundred Miles as the Crow Flies)

CHURCHES NEIL – sin – pisec dogajanja o Vranovem letu po koncu vojne (The Greatest Escapa)

ČEBULAR ALENKA – piarovka in prevajalka učbenika za ženske z Aspergerjevim sindromom

DEBELAK ANDREJA - izkušena dekoraterka in aranžerka – npr. novoletna okrasitev BTC-ja

DERNOVŠEK JOŽE – župan in predsednik društva GEOSS, iniciator in aktiven graditelj GEOSS-a,

DOLINAR JANEZ IN GUSTELJ – ponarejevalca denarja iz Gore – Doline - med obema vojnama

DROBEŽ IVAN – iz Široke Seti: slikar in raziskovalec domače vasi

DROBEŽ ZVONE - državni prvak v pol velterski kategoriji – boks - leta 1991 in 1992.

DULAR dr. JANEZ – arheolog, napisal med drugim tudi članek – Zgodbe o Vaški situli – v reviji Argo.

DURKOVIČ DUŠAN - jadralno padalstvo, 2009 zasedel 3. mesto na mednarodnem tekmovanju v preletih,

FORTUNA IGOR - z Vrtač: survivor , lovec in slikar, avtor portreta Benedika Valentina, avtor člankov o preživetju

FRAS Dr. MAKSIMILJAN – raziskovalec življenja dr. Alojzija Juvana

GERBEC FRANCI – založnik kronike Kamniško-Zasavskega odreda iz Domžal

GRILC JANEZ – PLEZETOV ATA – najditelj situle z Vač – starinokop

GUČEK FRANC – GUČI – slikar iz Ihana, zunanje slike na fasadah kapelic (Klenik, Apno,...)

HIRŠEL PAVEL – domačin, ki je leta 1965 bil v svoji kategoriji državni prvak - v športu, ki se imenuje dopisni šah

HOHKRAUT LOJZE – narodni heroj, padel na Cvetežu nad Vačami, prvoborec, aktiven član KPS

HVALE MATIJA - MATTHIE QUALLE CARNIOLANI – najpomembnejši humanistični filozof

ISTENIČ KOTAR Doc. dr.SAŠA – specialist za Tajvan in Kitajsko – prevajalka

JELINČIČ ZMAGO – poslanec in njegova razlaga situle

JENKO MARJAN – geodet, ki je izračunal GEOSS (težišče naše države)

JESENOVEC CIRIL – zadnji vaški kovač

JURJEVEC JANEZ – ključar, cerkovnik, poznavalec in vodič farne cerkve, nasledil je svojega očeta Karla.Jurjevca

JUVAN ALENKA – Hotičanka, ki je napisala knjigo Nekoč v fari Hotič, kjer je veliko resnic in zgodbic s preteklosti Vač

JUVAN Dr. ALOJZIJ – Vačan - priljubljen mariborski župan pred drugo svetovno vojno

KAPLJA MIRKO – župan, predsednik društva GEOSS, organizator skupščine vseh županov na GEOSS-u

KIMOVEC JOSIP (JOŽE) – praktik in organizator gradbenih del na GEOSS-u

KIMOVEC MATEJ – domačin, kolesar, državni prvak v vzponih leta 2014

KLINC izr. Prof. doc. dr. PRIMOŽ - domačin – vodja Eksperimentalnega centra za domače in laboratorijske živali

KLOPČIČ SILVO – Titkov Silvo – etno pisec, kmet, raziskovalec zgodovine Mačkovca

KOGOJ OSKAR – kipar iz Mirna, upodablja venetskega konja s situle z Vač, kip stoji tudi pred palačo OZN

KOLENC ANKA – kulturna antropologinja in etnologinja – raziskovalka Vač, tajnica GEOSS-a 40 let, graditelj GEOSS-a, vodja Družinskega gledališča Kolenc

KOLENC FRANC – čebelar in soavtor prvega čebelarskega učbenika v Sloveniji po drugi svet. Vojni (več ponatisov)

KOLENC ZVONIMIR – pisec kolumne o Vačah v občinskem glasilu občine Litija - Občan

KOS VILJEM – partizan KZO – geodet – kartograf – graditelj GEOSS-a

KOVAČ ANDREJA IN POLDE – bio-kmetovalca z Vovš (produkti iz ovčjega mleka in zelenjava)

KOVAČ JANEZ – iz Izlak – slikar – njegove slike so na ometu hiš (kapelica na Rebri, na Vačah poleg cerkve, ..

KUNC DANIJELA – učiteljica LV, slikarka, je avtorica portreta Janeza Grilca

LAJEVEC JOŽEF - predsednik društva Heraldica Slovenica, zaslužen za postavitve Knežjega kamna na GEOSS-u

LAJOVIC ANTON – prvi slovenski glasbenik, ki je slovensko glasbo postavil na svetovni umetniški nivo

LAJOVIC UROŠ – dirigent in govornik na GEOSS-u

LAVRIN SIMON – Motocross park Boltija je plod njegovega prizadevanja

LEVSTEK ANDREJ – torevtik – njegov izdelek poustvaritev Situle z Vač v muzeju na Vačah

LICUL MILJENKO – oblikovalec osebnih dokumentov - s figurami s situle z Vač

MALI MARINKA – ljubiteljska pesnica, slikarka, pisateljica s Klanca (z Mačkovca) Klančarjeva

MARKO JUVANČIČ – predsednik sveta KS Vače,

MAURIČ DAJANA - prof. slov. jezika na podružnični OŠ Vače (obnova vodnjaka in vodne učne poti)

METZINGER VALENTIN – slikar najstarejšega in najlepšega križevega pota na slovenskem v župnijski cerkvi na Vačah

MIRTIČ MIRAN – abstraktni slikar, ki je nekaj let živel nad trgovino na Vačah – razstavljal je tudi v New Yorku

MRVA MIRKO – domačin, arhitekt, Plečnikov nagradenec: Štepanško naselje, Lucija-Portorož, Kotlje, ...

OSOLNIK TOMI – poštar, amaterski igralec in slikar

OCEPEK JOŽEFA – domačinka, direktorica Knjižnice Litija, slikarka je avtorica portreta Franceta Stareta

OCEPEK STANE – etno pisec, svoje spomine je objavil v dveh knjigah, avtor tesarskega muzeja

PESTOTNIK VINKO – kolar in pisec kronike o Vačah od leta 1957, do leta 2011

PIVEC FRANCI - predsednik Zveze kulturnih društev Slovenije – Skupaj z DGK uvedel Kulturno šolo leta (l. 2004 na GEOSS-u).

PLEMENITAŠ BRIGITA - državna prvakinja vsa leta od 1996 do 2003 v kickboxingu, ...

PLEMENITAŠ SAŠO - državni prvak: 1999 v kickboxingu, ...

PRELOGAR LILI – domačinka, medicinska sestra in slikarka (Potočnikova) z Ložc

RAVNIKAR MATEVŽ – pisatelj, reformator slovenskega knjižnega jezika, prvi tržaško-koprski škof

RAVNIKAR JERNEJ – prevajalec (Jan Amos Komenski: Didaktika) in raziskovalec življenja škofa Matevža Ravnikarja

REBOLJ MAJDA – predsednica Društva žena in deklet Vače – pospeševalka etnoloških raziskav

ROGELJ MARJAN – učitelj, slikar in kipar

ROKAVEC FRANCI – poslanec v državnem zboru, pobudnik zakona o GEOSS-u, župan občine Litija

RUDOLF ZLATKO – kipar – avtor spomenika vranovemu letu v Hotiču in Knežjega kamna na GEOSS-u,..

ROZMAN JOŽE – obramboslovec, uredil in dopolnil kroniko Kamniško-Zasavskega odreda avtorja Ivana Vidalija

SEVLJAK JOŽE – pisatelj doma z Vač in pogosto piše o Vačah

SEVLJAK STANE – skupaj z bratom Jožetom izdelala zelo iskan in nagrajen spominek – Situla z Vač

SIMONITI PRIMOŽ – prevajalec in literarni zgodovinar, opisuje humanizem in Matijo Hvaleta

SITAR SANDI – avtor prve zbirke o znamenitih Vačanih v muzeju v Domu GEOSS

SIVEC IVAN – pisatelj – prvi roman z železnodobno vsebino: Obračun ob polni luni,

SODNIK ALMA – dr. filozofije, raziskovalka Matije Hvaleta – filozofa z Vač

SOJAR VOGLAR ČRT – glasbeni pedagog, soustvarjalec glasbenih popoldnevov z Antonom Lajovcem, skladatelj in avtor himne o GEOSS-u

SREČKAR JANJA – domačinka, pisateljica, avtorica trilogije Hitra frekvenca

STARE FRANCE – arheolog – njegova doktorska dizertacija je posvečena železnodobnim Vačam

STRES VLADISLAV – je v svoji knjigi - Vrč Vače – podal svojo misterično razlago reliefa na situli

STRMLJAN TIT – starinokop in najditelj kipca bojvnika - hoplita

STUŠEK AVGUST – GUC – graditelj GEOSS-a, oblikovalec in avtor zastave GEOSS-a, slikar

SVETEC LUKA – PODGORSKI – litijski notar, domoljub, deželni poslanec – slavnostni govornik na Ravnikarjevi slovesnosti na Vačah, 1890

SVETIK PETER – geodet – oče GEOSS-a

ŠKARJA JAN - državni prvak - zmagovalca v western jahanju: Horsemanship walk &: trot (SIQHA) 1915

ŠTRUS TONE – avtor prve in edine splošne monografije Vač

TAUFER VENO – Litijan - slavnostni govornik na GEOSS-u, leta 2012

TÜRK dr. DANILO – zaradi domoljubnega projekta GEOSS na GEOSS-u organiziral razgovor o domoljubju in izid knjige

VEDERNJAK EDUARD – iniciator in organizator dogajanja v zvezi z Vranovim letom

VOZELJ KSENIJA - 1. mesto v suvanju krogle na državnem prvenstvu (2008), ...

VRBINC MIHA – ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu, govornik na GEOSS-u

VRTAČNIK ANTON – etno pisec in izdelovalec lesenih skulptur

VRHOVEC ANTON – večkratni svetovni prvak v brazilskem jiu-jitsu in iniciator tega športa

VRHOVEC ANDREJ – uspešen podjetnik gradbenega podjetja, športnik in podpornik predvsem malega nogometa

ZAJC JELKA – iz Zgornjega Loga – slikarka in rokodelka

ZARNIK BLAŽ – geolog – avtor zbirke kamnin z okolice Vač in geološkega stebra

ZBITEK EMIL – lastnik firme v Novi Štifti pri Olomucu - Češka, ki je iz kristalnega stekla izdelala Božji grob na Vačah

ŽUPANČIČ JOŽE – publicist in kronist – pisal tudi o Vačah

ŽUPANČIČ OTON – prijatelj Antona Lajovca in avtor besedil za večino Lajevčevih samospevov